

"Carlota" av Jaume Plensa, skulptur på Vanadisplan i Stockholm. Närliggande Galleri Andersson Sandström öppnar hösten med den katalanske konstnären. Foto: Giulia Cairone

Dan Backman: Gallerierna öppnar – konst att hålla ögonen på

Äntligen vernissagedags! SvD:s Dan Backman guidar till sju gallerier i Stockholm där man kan se alltifrån digitala tolkningar av Slussenbygget till Sartres meskalintripp.

Det är tillbaka till mer normala rutiner nu när flertalet Stockholmsgallerier öppnat för säsongen. Efter det första corona-året, då många gallerier stängde dörren helt, har det ju sakta men säkert åter blivit möjligt att gå konstrundor i det fortfarande galleritäta Stockholm.

Kvarteret nedanför Vanadisplan – som temporärt pryds av en jätteskulptur av Jaume Plensa – har förlorat några gallerier men är fortfarande ett litet konstkluster. Här håller bland annat Galleri Andersson Sandström till, som öppnar säsongen med den nämnda spanjoren, mest känd för sina blundande flickansikten, spridda över hela världen. Med sitt likartade formspråk är det skulpturer som väcker starka känslor: där många fascinerar av

det kontemplativa uttrycket, komprimerat i en hoptryckt och utsträckt ellipsform, ser andra bara en konstnär som producerar banaliteter på löpande band.

David Molander, "Cyan", 2021. Foto: Cecilia Hillström Gallery

Cecilia Hillström Gallery håller till i samma kvarter. Där kan man nu se David Molanders digitala collage, alla med samma motiv: Slussen före och under sin pågående omvandling. Någon regelrätt dokumentation är det dock inte tal om, snarare en konstnärlig

tolkning av Slussenprojektet, som ibland får motivet att försvinna i en drömsk abstraktion. Galleriet definierar det som digitalt måleri, vilket är lätt att instämma i då Molander sammanfogar mängder av egna fotografier med datogenererade bilder, överlappande varandra till en målerisk yta som ibland tangerar Robert Rauschenbergs silkscreen-tryck.

På SPG, Susanne Pettersson Gallery, visar Susanne Vollmer verk i flertalet tekniker (skulptur, objekt, teckning, måleri, installation) under titeln "Sinnesvilla". Det handlar om frivilliga och ofrivilliga hallucinationer, såväl skapade av hjärnan på egen hand som framkallade kemiskt eller via växter med hallucinogena substanser. Ett flummigt ämne men stringent behandlat och dekorativt presenterat. Fraktaler,

Jean-Paul Sartres meskalintripp och, naturligtvis, berättelsen om när Alice ramlade ner i Underlandet är blott några spår att följa.

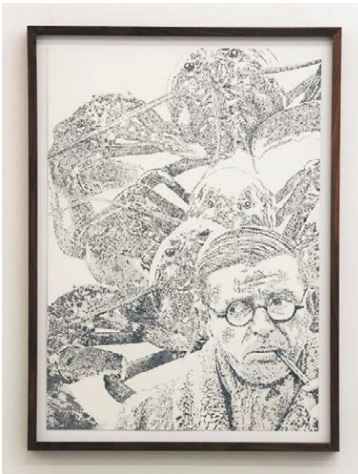
Ridley Howard, "Portrait, Tan and orange", 2021.

Foto: Andréhn-Schiptjenko

Andréhn-Schiptjenko höll länge till i galleriklustret men flyttade för några år sedan tillbaka till Östermalm (där galleriet startade som Arton A). Där visas som första utställning måleri av Ridley Howard. Det är den ameri-

kanska konstnärens tredje utställning på galleriet och denna gång är det små oljor i målarens karaktäristiska stil där eventuella motsättningar mellan figuration och abstraktion är som bortblåsta. Det är elegant, coolt och designat. Och som hämtat ur franska nya vågen-filmer och modemagasin. Samtidigt som där finns drag både av popkonst och Edward Hoppers berättande måleri.

Ännu starkare, fast uppdaterade och tillskruvade, Hopperreferenser hittar man i Galleri Magnus Karlssons utställning med Amy Bennetts minutiöst målade små scener med, vad jag tror, amerikanskt småstadsliv. Odramatiskt ibland, som när hela familjen äter frukost i köket. Men också hotfullt laddat med vit lastbil, ambulans och skyddsklädd sjukhuspersonal vid det

Susanne Vollmer, "Jean-Paul Sartre jagad av jättehunnar nerför Champs-Élysées (meskalinhallucination)", 2020-21. Foto: Debora Elgeholm

Susanne Vollmer, installationsbild, Susanne Pettersson Gallery, 2021. Foto: Debora Elgeholm

Amy Bennett, "Quarantine", 2020. Foto: Nora Bencivenni/Galleri Magnus Karlsson

Fakta | Gallerirunda i Stockholm

■ **Jaume Plensa.** Galleri Andersson/Sandström, Hudiksvallsgatan 6. Pågår 19/8–25/9.

■ **David Molander.** Cecilia Hillström Gallery, Hudiksvallsgatan 8. Pågår 19/8–25/9.

■ **Susanne Vollmer.** Susanne Pettersson Gallery, Gävlegatan 10B. Pågår 19/8–18/9.

■ **Ridley Howard.** Andréhn-Schiptjenko, Linnégatan 31. Pågår 19/8–25/9.

■ **Amy Bennett.** Galleri Magnus Karlsson, Fredsgatan 12. Pågår 21/8–25/9.

■ **Donald Baechler.** Anna Bohman Gallery, Karlavägen 15B. Pågår 26/8–26/9.

■ **Dan Utterström.** Domeij Gallery, Bragevägen 21. Pågår 28/8–25/9.

Krönika | Primo Levi

Per Wästberg: Primo Levis röst når oss från de drunknades djup

Primo Levi avstod från att bre på med skräckminnen när han under flera år berättade om sin tid i Auschwitz för skolelever. Men i sin sista bok, kort före sitt självmord, ersatte han sin analytiska svalka med en vredens eld.

De skyddande lögnerna hoppar plikt-troget fram – som när man om kvällen drar för gardinen mot de besvärande gatlykorna.

Under flera år talade Primo Levi för gymnasisterna i Italien om de tiotusen internerings- och utplåningslägren i det tyska väldet; enbart Auschwitz omgavs av 39 läger. Men de unga var inga läsare och inga bra lyssnare. De hade införlivats med en bildernas kultur. Ibland förstod de inte de enklaste ord.

Det han berättade framkallade få reaktioner. Friheten är glömma dem som en gång hotat vår existens är en demokratisk rättighet, men farlig. Många ungdomar hade bara en blek aning om Hitler, Stalin, Franco. Levi avstod från att bre på med sanna skräckminnen som då en fånge tvingades att sakta dränka sin far, blev vansinnig och avrättades. Han sparade på det mest ohyggliga för att analysera mentalitet, synsätt och hjärntvätt. Men tragedin han ville väcka till liv lät sig inte kommuniceras. Det bidrog till hans depression.

Levi var medveten om att historien inte kan återerövas om

den inte samtidigt skapas på nytt och omvärderas, eftersom den utsätts för samtidens erosjoner och de förskjutna tidsperspektiv som forskningen bjuder. Mörker och ljus växlar över scenen allt efter vår plats på parketen eller tredje raden. Men – insisterade han – han hade en erfarenhet inpå bara huden, den som fick honom att skilja på äkta och falska urkunder, och han ägde den bakgrund som skänkt honom en unik inblick i en ond-ska avskärad från kristendom och humanism. Han önskade, han krävde att man lyssnade.

Han släpper loss ett raseri som fått andra överlevande författare att ta livet av sig.

Kort före sitt självmord 1987 gav Levi ut en essäsbok, på italienska "De drunknade och de frälsta", på svenska 2013 som "De förlorade och de räddade". Kemisten som tidigare i några böcker sakligt redogjort för sin tid i Auschwitz klädde sig här i en annan färg och tonart. I de hårdaste ord anklagade han. 40 år efteråt, tyskarna som folk, inte bara nazisterna, utan alla de som blundat för transporterna och aldrig gett en brödbit eller ett värmande ord till dem som

förtvivlade skockats på perrongerna.

Familjerna tilldelades gratis barnskor och kostymer utan att betänka att de kom från dem som nakna skyfflats in i gaskammaren. Man frågade inte om sådant man inte ville veta. Rekrytering till SS var frivillig, påminde han. Det rädde ingen brist på unga män redo att tortera och döda judar, romer, homosexuella, mentalsjuka. Många tyskar röstade på Hitler, njöt av hans tal och accepterade plundringen av judiska grannar.

I denna sin sista fullbordade bok byter Primo Levi analytisk svalka mot en vredens eld som dock inte grumlar vetenskapsmannens lins. De som överlevde var inte de sanna vittnena. Det är de förintade. Han släpper loss ett raseri som fått andra överlevande författare att ta livet av sig: Jean Améry, Johannes Bowerski, Paul Celan. I lägret förekom sällan självmord, enligt Levi en överlagd handling och ett onaturligt val – djur begår aldrig självmord.

Men det raffinerade våldet, den ofattbara blindheten och omänskligheten i det tyska helvetet blev, när han konfronterade det i sin sista bok, så överväldigande att han, en av de få som räddades, valde att förena sig med de drunknade. Från djupet upphör inte hans röst att nå oss.

Per Wästberg skriver om litteratur i SvD. Läs fler texter på svd.se/av/per-wastberg

prydliga New England-huset, och en titel som känns alltför bekant: "Karantän". Att det vilar en överklig stämning över bilderna, som vore det stillbilder ur

Vernissagera fortsätter nästa vecka med den i Sverige ofta visade amerikanska konstnären Donald Baechler på Anna Bohman Gallery. Under det beskrivande utställningsnamnet "Recent birds" visar han tecknade och skulpterade fåglar i den för honom så karaktäristiska stilen mellan barnteckning och popkonst.

På Domeij Gallery blir det betydligt stramare med Dan Utterströms abstrakta bilder som drar åt både *hard edge* och minimalism. Ett delvis monokromt måleri med mjukt tonade övergångar.

Dan Backman skriver om musik och konst i SvD. Läs fler texter på svd.se/av/dan-backman

Donald Baechler, "Recent birds". Foto: Anna Bohman Gallery

en tecknad film eller modelljärnvägens miljöer, är inte så konstigt då Amy Bennett bokstavligt talat bygger upp modeller av husen, landskapen och människorna innan hon ger sig på själva måleriet.

Primo Levi, fotograferad i april 1986, ett år före sin död. Foto: Martin Argles/TT